

Andrásy út–Csengery utca sarok

Fotó: Kovalovszky Dániel
ÁBTL III. - 2.24. - I.s. - 28.21.

===== Eörsi László =====

/// „Amin én keresztül mentem, egy írónak egész életére ihletet adna”

Gömbös Sarolta a 20. század viharában

=== A család

Gömbös Sarolta Szekszárdon született 1923-ban. Édesapja, Gömbös János honvéd főhadnagy volt, Gömbös Gyula miniszterelnök öccse, aki – belügyi adatok szerint – 1919-ben a Prónay-különítmény egyik parancsnokaként Szekszárdon a direktórium tagjai közül kettőt felakasztatott, nyolcat vagy kilencet agyonlövetett.¹ Az 1920-as években a gyakori italozása miatt eltávolították a hadseregből, ezután bányaintéző lett. Labilis lelki állapotában, 1927-ben öngyilkosságot követett el.² Egy másik változat szerint akkor végzett magával, amikor testvére, Gömbös Gyula le akarta szerelgetni.³ Gömbös Sarolta így emlékezett rá: „*Apám alkoholista volt, erről a szenvedélyéről még felesége és gyermekei kedvéért sem tudott lemondani.*”⁴

Belügyi jelentés szerint ezt követően a leendő miniszterelnök átvette Sarolta nevelését, miként a testvérét is, „*teljesen fasiszta, reakciós szellemben.*”⁵ Saját 1993-as visszaemlékezése szerint azonban mindössze egyszer, egy főispán beiktatásán találkozott nagybátyjával: „*Ölbe kapott, felemelt: nézzék, ez egy Gömbös lány!*” Így folytatta: „*A miniszterelnök egyszer sem jött el hozzánk, de a Gömbös fiúkkal min-*

1 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 125. Jelentés, 1957. október 22.

2 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 19. Összefoglaló jelentés, 1957. május 31.; uo. 111. 1957. június 17. Az utóbbi jelentésben a helységnevet Kemenesberényként említik. Egyik formájában sem található meg az internetes oldalakon.

3 == KKI 57795. Király Béláné jellemzése (MNDSZ XIV. kerületi csoportja), 1949. november 25. Hogy melyik verzió a helyes, arra Vonyó József és az általa javasolt Vitéz, é. n. 114. kötet sem adott egyértelmű választ.

4 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 38. Gömbös Sarolta önéletrajza, d. n.; uo. 61/7. Gömbös Sarolta önéletrajza, d. n.

5 == ÁBTL 2.1 VII/23/c. 69. Király Béla környezettanulmánya, 1951. július 30.

den évben az avatásokon – mind ludovikás volt – találkoztam. Igen, Gömbös Ernővel is, aki ugye később Szálasi segédtszjtje lett.”⁶ Arról is van forrás, hogy a másik nagybátyja, Zsigmond Endre szekszárdi ügyvéd folytatta neveltetésüket, de legalábbis fedezte annak költségeit.⁷ Édesanyja, Stancsics Sarolta, Táncsics Mihály leszármazottja volt, aki még férje öngyilkossága előtt, a folytonos alkoholizmusa miatt elvált tőle – már 1923-tól külön éltek –, és 1945 után két hold földjén és szőlőjén gazdálkodott Szekszárd külterületén.⁸

Gömbös Sarolta testvéréről, a nála két évvel idősebb Endréről mindössze annyi tudható, hogy 1942-ben elvégezte a Ludovika akadémiát. 1944 augusztusában a Kárpátok térségében megsérült, kórházban kezelték, majd még sérülten Nyugatra szállították. 1946 februárjában került haza. „B”-listázták,⁹ a földhivatalban kapott állást, ám 1948-ban onnan is elbocsátották. Ekkor villanyszerelőként helyezkedett el egy budapesti vegyipari szövetkezetben.¹⁰ Belügyi adatok szerint példászerű volt a családi légkör, csak a politikához való viszonyulásban mutatkoztak meg némi különbségek köztük a kommunista diktatúra kiépülésével: amíg az anya – csakis a család érdekében – a rendszerellenes megnyilvánulásait csak nehezen tartotta vissza, Endre lojálisnak bizonyult a rendszer iránt. Ez utóbbi utat követte Sarolta is. „Sasa” – így nevezte mindenki – felsőipari iskolát, valamint gyors- és gépíró iskolát végzett, angolul és németül is tanult.¹¹ A családi hagyományokat követve a soproni Magyar Királyi Zrínyi Ilona Honvédtiszti Leánynevelő Intézetbe iratkozott be, ahol későbbi elmondása szerint századosi rendfokozatot szerzett.¹² A levéltári forrásokból – köztük az ő önéletrajzából – viszont az derül ki, hogy nem szerzett rendfokozatot.¹³ A hadsereg hivatásos állományú tisztjeinek adatait feltüntető sematizmusban sem szerepel a neve.¹⁴

6 == Kőbányai György: Egy asszony a hadvezérek között (Gömbös Sasa). *Mai Nap*, 1993. január 25. 13.

7 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 38. Király Béla környezetanulmánya, 1951. július 30.

8 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 38. Gömbös Sarolta önéletrajza, d. n.

9 == A felhasznált forrásokból nem derül ki, honnan „B”-listázták.

10 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 102. Gömbös Endre életrajza, d. n.

11 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 38. Gömbös Sarolta önéletrajza, d. n.

12 == Kőbányai György: Egy asszony a hadvezérek között (Gömbös Sasa). *Mai Nap*, 1993. január 25. 13.

13 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 38. Gömbös Sarolta önéletrajza, d. n.; uo. 164–165. Gömbös Sarolta jelentése, 1960. november 10.; ÁBTL 3.2.1. Bt-384. Kihallgatásakor úgy fogalmazott, hogy elvégezte 1941-ben ezt az iskolát, de rendfokozatot nem említett: ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 45/114. Király Béláné kihallgatási jegyzőkönyve, 1952. szeptember 4.

14 == <https://militaria.hu/rang/>

1. kép. Esküvő Szendrey Ferenc vezérkari századossal, 1943.

ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 6o8.

== = Király Béla felesége

Első férjével, Szendrey Ferenc vezérkari századossal egy megyebálon ismerkedett meg, és 1943-ban kötött vele házasságot. A következő évben lánya született. Férje oldalán a budai Várban érte az ostrom. Pincékben, óvóhelyeken, félig szétlőtt házakban húzták meg magukat. *„Január 22-én a szálláshelyünk az Országház utca 13.-ban volt, egy földszintes kis házban”* – emlékezett vissza a végzetes napra. *„Lefekvéshez készülődtem, a férjem Variházyval¹⁵ és két fiatal tiszttel kártyázott. Rájuk is szóltam, hagyják már abba. Abban a pillanatban egy akna vágódott az ablakba. Férjem hanyatt dőlt, s szája szélén lassan szivárgott a vér. Nem élt már. Én is megsebesültem, a combomba egy repesz vágódott.”¹⁶* Szendreyt a Margit körüti templom kertjébe temették el, ő pedig nagy nehézségekkel visszatért Szekszárdra, ahol fél év múlva egy fiú ikerpárnak adott életet.

15 = = Variházy (Braun) Oszkár (1897–1959) vezérőrnagy. 1942–44-ben a Donnál harcolt. 1945 februárjában átállt a szovjetekhez. 1950-ben nyugállományba helyezték, később megvonták tőle a nyugdíját. 1955-ben rehabilitálták. 1991-ben posztumusz vezérezredessé léptették elő. Szendrey az ő segédtisztje volt.

16 = = Kőbányai György: Egy asszony a hadvezérek között (Gömbös Sasa). *Mai Nap*, 1993. január 25. 13. Lásd még: ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 19. Összefoglaló jelentés, 1957. május 31.

A következő két évben – legalábbis egy *ügynökjelentés szerint* – kacérkodásával hívta magára a figyelmet a városban.¹⁷ 1946-ban a már említett Variházy Oszkár révén találkozott a néhai férje évfolyamtársával és barátjával, Király Béla vezérkari alezredessel, aki nem volt teljesen idegen számára: „1943-ban a Békás szorosban jártunk nászúton, amikor megjelent egy katonai autó, amelyből Király Béla szállt ki. A két férfi megőrült egymásnak, de sietnie kellett hivatalos ügyben tovább. Megivott velünk egy pohár bort, majd mielőtt beült az autóba, megjegyezte férjemnek: szerencsés ember vagy, hogy ilyen asszonyt találtál magadnak.”¹⁸ A találkozás igazi egymásra találásnak bizonyult. „Szívembe férkőzött a gyengédséggel, amellyel a gyerekeket kezelte. (Ez egyébként egész együttlétünk alatt így volt.) Társaságban ő volt a középpont, derűs, kellemes ember volt, szeretett táncolni, de lehetett vele komolyan is beszélni” – emlékezett vissza 13 évvel később.¹⁹ 1947 tavaszán már az esküvőt kezdték előkészíteni. Abban az időben egy Gömbössel való házassággal a leendő férj a katonai karrierjét kockáztatta, márpedig Király számára ennél semmi sem volt fontosabb.²⁰ „Sasa” viszont annyira megigézte, hogy úgy döntött, inkább megválílik a honvédség kötelékétől, de elveszi őt feleségül. Am tudása, képzettsége, rátermettsége miatt nagyhatalmú támogatói – mindenekelőtt Pálffy György vezérőrnagy, a Katonapolitikai Osztály (Katpol) vezetője – befolyásával végül engedélyezték neki a frigyet.²¹

1947. december 6-án – félévi együttélés után – megkötötték a házasságot, és az újdonsült férj mindhárom gyermekét adoptálta. Az asszony egy ideig a férje által indított paprikakereskedési vállalkozásában is dolgozott. Az ikerfiúkkal később Budapestre, a zuglói Külső-Andrássy útra költöztek, csak a hároméves kislány maradt Szekszárdon, a nagyanyjánál.²²

A házasság remekül indult. „Eljártunk Operába, néha színházba, jó vacsorákra, a vikendeket lenn töltöttük az anyósnál Szekszárdon, akinek egy gyönyörű szőlője volt. [...] Remek volt ott a barátokkal” – emlékezett erre az időszakra Király Béla. A honvédség révén kiváló üdülési lehetőségei adódtak Balatonfüreden és Mátraházán, ahol a sísporttal is megbarátkozhattak.²³ „Királyné kijelentette, hogy férje

17 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 163/14. „Felkai István” jelentése, 1960. május 19.; ÁBTL 2.1. VII/23/d. 196. Csurár József áv. főhadnagy feljegyzése, 1950. augusztus 9.

18 == ÁBTL 3.2.3. Bt-41/1. 103. Jelentés, 1959. november 18.

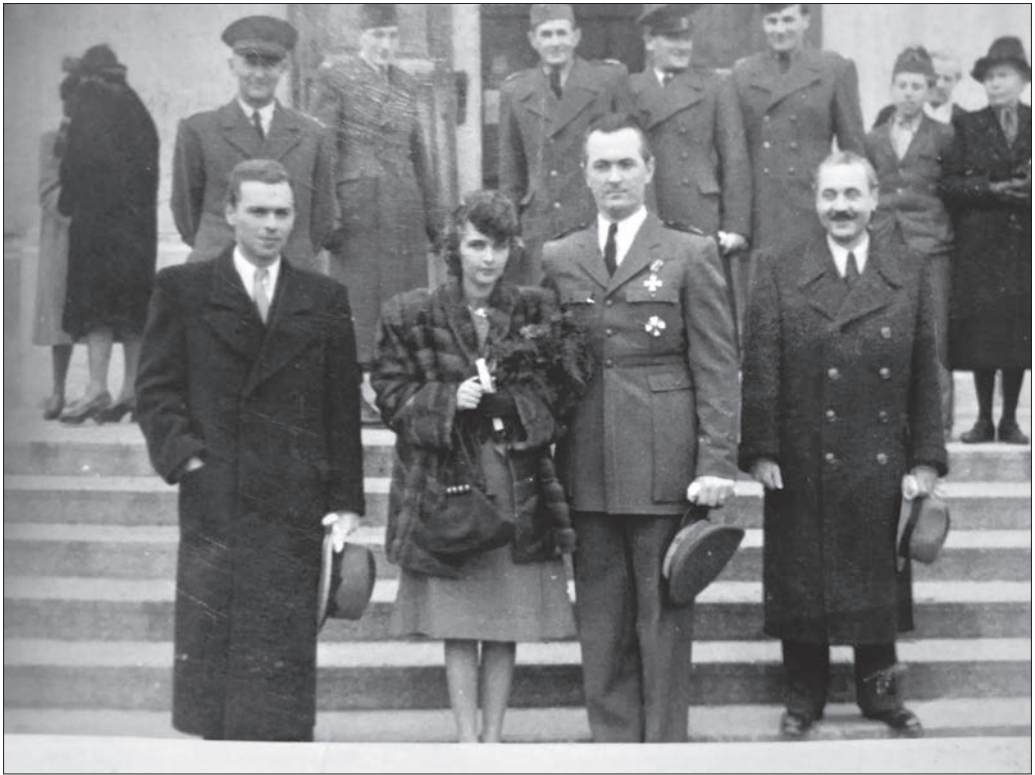
19 == ÁBTL 3.2.3. Bt-41/1. 104. Jelentés, 1959. november 18. Más közlésekből is kiderül, hogy Király nagyon jól tudott bánni a gyermekekkel.

20 == Eörsi, 2025.

21 == ÁBTL 2.1. VII/23/c. 69. Király Béla környezettanulmánya, 1951. július 30.; OHA, Király Béla-interjú, 49–50.

22 == A Külső-Andrássy út 5. alatti lakásukat Pórfy György városparancsnok ezredestől kapták meg, miként mások is abban a házban. ÁBTL 2.1. VII/23/c. 70. Király Béla környezettanulmánya, 1951. július 30. E forrás szerint nemcsak a két fiú, hanem a lány is velük lakott.

23 == OHA, Király Béla-interjú, 82–83.

2. kép. Esküvő Király Béla vezérkari alezredessel, 1947. Tevely Attila gyűjteményéből

nagyon jó ember, mindent megcsinál, amit ő akar, mindenben aláveti magát az ő akaratának” – jelentették az ifjú házaspárról, nem feledkezve meg az ara sokszor megcsodált tulajdonságairól: „Szép, okos, intelligens, erőszakos természetű asszony, amit el akar érni, azt végre is hajtja. Sok férfi udvarlója van, fogadási esteken úgy a magyar, mint a szovjet tisztek udvara veszi körül.”²⁴

„Sasa” a férjéről azt jegyezte fel, hogy előtte „mindenkor a haladó embert tesztítette meg”, kezdeményezésére szemináriumba iratkozott be, a Magyar Nők Demokratikus Szövetségében (MNDSZ) felvette a munkát;²⁵ utóbbi helyen is úgy látták, hogy jól dolgozott.²⁶ Férje állítólag megszabta, hogy a gyermekei nem vehetnek részt hitoktatásban.²⁷ A közös gyermek hiányát az asszony többféleképpen is magyarázta:

24 == ÁBTL 2.1. VII/23/c. 71. Király Béla környezettanulmánya, 1951. július 30. Az adatközlő úgy látta, hogy Királyné „még fasiszta szelleműbbé” nevelte férjét. „Zsebkendőibe és fehérneműibe még most is a Gömbös-címer van belehímezve.” (Uo. 70.)

25 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 37. Gömbös Sarolta feljegyzése, d. n.

26 == KKI 57795. Király Béláné jellemzése (MNDSZ XIV. kerületi csoportja), 1949. november 25.

27 == ÁBTL 2.1. VII/23/d. 196. Jelentés, 1950. augusztus 9.

„Úton volt az első gyermekünk. Heteken át tanácskoztunk, mit tegyünk. Még az én három gyermekem is olyan kicsi volt, hogy nem engedhettük világra jönni.”²⁸ Más-hol viszont azt állította, hogy bár nagy volt a szerelem, a férje nem akart gyermeket, aminek eredményeképpen „lassan eltávolodtunk egymástól”.²⁹ Férje így emlékezett vissza erre, évtizedekkel később: „...ő állandóan felszította, hogy legyen gyermekünk. Én azonban annyira szerettem az ő három gyermekét – különösen a két ikerfiút, azok olyan angyalok voltak –, hogy attól féltem, ha saját gyerekünk lesz, előbb-utóbb még nem tudat alatt is, nem úgy viselkednék, hogy különbséget érezzenek. Én ennek a két gyereknek, akiket úgy szerettem, mintha magamé lett volna, akkor jöttem rá, hogy nem az a lényeg, hogy vérbeli fiad legyen, hanem a család. [...] Ne tegyék meg, nem akarok rosszat nekik.”³⁰ 1950 végéig viszonylag kiegyensúlyozott családi életet éltek. Gyakran eljártak szórakozni, általában a férj katonatiszti barátaival.³¹ Egy belügyi forrás szerint Sasa ritkán provokált konfliktust, mert „férje biztosítja a megélhetést”.³²

Bár Király Béla horthysta tiszt volt, aki ráadásul még a nyilas-érában, Beregfy Károly honvédelmi miniszter mellett is igen fontos beosztásban dolgozott, kivételes rátermettsége és szorgalma eredményeként karrierje töretlenül ívelt felfelé, immár tábornokká léptették elő, és kinevezték a Honvédelmi Akadémia parancsnokának. „Amikor már a felesége voltam, második lettem, mert a katonaság volt a nagy szerelme” – emlékezett az asszony.³³ A férfi is megerősítette ezt: „...munkamániás voltam. [...] Örült módon élveztem a munkát.”³⁴ A Katpol azonban már 1950 májusában személyi dossziét nyitott Királyról, „népi demokráciaellenes” összeesküvés gyanújával.³⁵ Igaz, ekkor még a szervek nem tudták róla, hogy 1948-ban egy kémkedési ügybe is belekeveredett. 1951 elejétől egy nagyobb stáb figyelte minden lépését, természetesen ezt már ő is észrevette.

Az állandó feszültség többször is válságba sodorta a házasságát. „Rajtam kívül álló okból romlott a házasság. Azt hittem, nő van a dologban. Ideges volt” – panaszkolta Királyné.³⁶ „Nem bírom az állandóan utánam való érdeklődést, független ember vagyok” – indokolta férje a feszültségek okát, hozzátéve, hogy a felesége anyagi-

28 == ÁBTL 3.2.3. Bt-41/1. 104. Jelentés, 1959. november 18.

29 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 38. Gömbös Sarolta önéletrajza, d. n.

30 == OHA, Király Béla-interjú, 82.

31 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 38. Gömbös Sarolta önéletrajza, d. n. KKI 57795. Jellemzés a Magasabb Parancsnoki Tanfolyam parancsnokságának és előadói karának tagjairól, d. n.

32 == ÁBTL 2.1. VII/23/d. 196. Feljegyzés, 1950. augusztus 9.

33 == ÁBTL 3.2.1. 104. Bt-384. Jelentés „Pécsi” információi alapján, 1959. november 18. Lásd még ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 61/10. Gulyás Andorné önéletrajza.

34 == OHA, Király Béla-interjú, 42.

35 == ÁBTL 2.1. VII/23/d. 26. Szolgálati jegy, 1950. május 27.

36 == ÁBTL 3.2.3. Bt-41/1. 105. Jelentés, 1959. november 18.

asságát is megelégette már.³⁷ „*Kitűnő fizetésem volt [...], nem tudom, mire költötte [...], sose volt pénzünk.*”³⁸ Egyszer előfordult, hogy az összezördülés fojtogatással, veréssel ért véget.³⁹ „*Láttam, lelkileg teljes csődbe jutott, hazamentem anyámboz.*” A férj egy hét múlva megjelent autóval. „*Bátyám kezét se fogott vele,*⁴⁰ *édesanyám megjegyezte, ha visszamegyek, többé ne merjek panaszkodni. És én visszamentem, mert szerettem, és már tudtam, hogy lelkileg is mellette a helyem.*” Ilyen válságos időszakok után „*csodálatos hetek következtek, és mindig elhittem, hogy a régi lesz*”. Egyszer csak a férj elköltözött, „*minden indok nélkül*”.⁴¹

Az asszony ezt Zsilinszky Sándor alezredesnek, férje legjobb barátjának is elpanaszolta, hogy Király elhagyta őket, és fizetéséből is csak 1200 forintot ad haza, 1300-at magánál tart.⁴² Miután az MNDSZ-ben azt javasolták neki, hogy forduljon a Honvédelmi Minisztérium (HM) pártszervezetéhez,⁴³ egy eszpresszóban találkozott férje alakulatának párttitkárával és Guttray József századossal, aki Király figyelésével volt megbízva. Az utóbbi ezt jegyezte fel: „*Királyné találkozásunk egész ideje alatt hangoztatta, hogy menyire feldúlta nyugalma ez az eset. Ennek külső jeleit azonban egyáltalán nem láttam rajta. Véleményem szerint ez az egész ügy lehet egy arra irányuló provokáció, hogy megállapítsák, nem fenyegeti-e valamilyen veszély Király személyét.*”⁴⁴ Guttray nyilván melléfogott, hiszen a források egyértelműen a házasság válságára utalnak.

A párt szavára Király visszatért a családjához. „*Megint volt [...] bocsánatkérés, csak éppen azt nem tudtam meg, miért ment el. [...] Már megkopott a nagy érzés, a lelki gyötrés, melyet velem tett, cinikussá változtatott*” – emlékezett vissza erre az időszakra az asszony.⁴⁵ Máshol így fogalmazott: „*Ekkor ismét kedves, figyelmes volt, de állandóan érződött valami fal, nem derült ki, miért. [...] Kértem váljunk el, de*

37 == ÁBTL 2.1. VII/23/d. 145. Virág János párttitkár feljegyzése, 1950. június 8. (A nő azt mondta, hogy nem tartja magát anyagiassáknak.)

38 == OHA, Király Béla-interjú, 82.

39 == ÁBTL 3.2.3. Bt-41/1. 106. Jelentés, 1959. november 18.; ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 45/12. Király Béláné kihallgatási jegyzőkönyve, 1952. szeptember 4.

40 == Gömbös Endre minden jel szerint már korábban sem kedvelte Királyt: 1948-ben feljelentette, amikor sógora egy társaságban felhívta egy századosra a figyelmet, hogy besúgó. (ÁBTL 2.1. VII/23/d. 60. Feljegyzés 1948. július 7.)

41 == ÁBTL 3.2.3. Bt-41/1. 106. Jelentés, 1959. november 18. (A későbbi belügyi jelentések több bántalmazási esetről is beszámolnak.)

42 == ÁBTL 2.1. VII/23/d. 178. Várnai Irén informátor jelentése, 1950. június 7. Ezt a telefonbeszélgetést egyébként a Törzstanfolyam Parancsnoksága lehallgatta: uo. 181. Jelentés, 1950. június 7. E jelentések szerint Királyné arról is panaszkodott, hogy férje gyűlöli őt, és a gyermekeivel sem törődik.

43 == KKI 57795. Király Béláné jellemzése (MNDSZ XIV. kerületi csoportja), 1949. november 25.

44 == ÁBTL 2.1. VII/23/d. 185. Jelentés, 1950. június 8.

45 == ÁBTL 3.2.3. Bt-41/1. 106. Jelentés, 1959. november 18.

ekkor már nem volt erre hajlandó.” (Ekkoriban költöztek a kivégzett Beleznay István tábornok villájába.⁴⁶) Király pedig úgy érezte, hogy „*sem vele, sem nélküle nem tud élni*”.⁴⁷

1951. július 11-én, amikor legjobb barátját, Zsilinszkyt letartóztatták, már biztos volt abban, hogy hamarosan ő kerül sorra. Ekkortól már az idegfejlődés teljesen úrrá lett rajta,⁴⁸ miként a feleségén is: „...*csupa frász vagyok azóta, nincs egy nyugodt percem*” – panasolta egy informátornak.⁴⁹ Ekkoriban vetette fel Király a feleségének, hogy szökjenek ki az országból, de az asszony „*ebbe nem akart beleegyezni, mert nem akarta a gyermekeit itt hagyni*”.⁵⁰ Király az öngyilkosságot is fontolgatta – végül még közös öngyilkosságot is javasolt,⁵¹ de Sasa nem vállalta a mérgegszerzést.⁵² Királyné így emlékezett vissza erre az időszakra: „...*utalt arra, hogy le fogják csukni, vállalom-e, ha vele bukom. Biztosítottam a szeretetem szilárdtságáról*.”⁵³ A nő mindenestre magyarázatot talált arra, hogy házasságuk már hónapokkal korábban miért került válságba: „*Először szeretett volna szabadulni tőlem, ne rántsón magával, később meg belém kapaszkodott, mint fuldokló a szalmaszálba*.”⁵⁴ Emlékezete szerint a letartóztatás előtti napokban ezt mondta neki a férje: „*Lehet, hogy félakasztanak, de a csodálatos órákat, amelyeket együtt töltöttünk, nem vehetik el*.” Erre „Sasa” így reagált: „*Döbbenet néztem rá [...], már nem feleltem, mert bennem élt egy új szerelem, mely kárpótlást ígért a vele töltött keserű időért*.”⁵⁵ Sasa itt Benkő Ákos nőgyógyász-századosra utalt, akivel a magánéleti gondjait is megosztotta.

46 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 39. Gömbös Sarolta önéletrajza, d. n.; uo. 87/7. kihallgatási jegyzőkönyve. 1951. VIII. 19.

47 == ÁBTL 2.1. VII/23/d. 343/a. Bodó István főhadnagy jelentése, 1951. május 14.

48 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384.87/5-87/6. Király Béláné kihallgatási jegyzőkönyve, 1951. augusztus 19.; uo. 45/13. Király Béláné kihallgatási jegyzőkönyve, 1952. szeptember 4.

49 == ÁBTL 2.1. VII/23/d. 372. Ozinner János jelentése, 1951. július 24. Lásd még: ÁBTL 2.1. VII/23. 40. Király Béla önéletrajza, 1951. augusztus (?).

50 == HL XI. 22. 014/52. Király Béla kihallgatási jegyzőkönyve, 1951. december 20.; ÁBTL 3.2.1. Bt-384.87/5-87/6. Király Béláné kihallgatási jegyzőkönyve, 1951. augusztus 19.; uo. 87/121. Benkő Ákos kihallgatási jegyzőkönyve, 1951. szeptember 3.

51 == ÁBTL 2.1. VII/23. 40. Király Béla kihallgatási jegyzőkönyve, 1951. augusztus 19.; HL XI. 22. 014/52. 9. Király Béla kihallgatási jegyzőkönyve, 1951. december 20.; ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 87/6. Király Béláné kihallgatási jegyzőkönyve, 1951. augusztus 19.; uo. 45/13. 1952. szeptember 4. Valószínűleg ezeket a vallomásokot a házaspár egyeztetette, ahogy erre egy zárkaügynöki jelentés is utal. ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 87/19. Szalai Edit jelentése, 1951. augusztus 21.

52 == Morfiúmról volt szó, amelyet Királyné orvos-bizalmasa a következményektől tartva nem mert neki adni (ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 87/53. Király Béláné kihallgatási jegyzőkönyve, 1951. október 29.; uo. 87/20. Benkő Ákos kihallgatási jegyzőkönyve, 1951. szeptember 3.).

53 == ÁBTL 3.2.3. Bt-41/1. 106. Jelentés, „Pécsi” információi alapján 1959. november 18.

54 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 39. Gömbös Sarolta önéletrajza, d. n.

55 == ÁBTL 3.2.3. Bt-41/1. 106. Jelentés, „1959. november 18.

== Fogság, szabadulás

1951. augusztus 17-én tartóztatták le a házaspárt. A férjet reggel a munkahelyén, az asszonyt délután, miután a lakásába „minden feltűnés nélkül” behatoltak, és megbilincseltek.⁵⁶ „A fodrástól jövök haza, mikor kertünk bejáratánál – furcsa volt, hogy nyitva a kapu – egy zsákszerű kendőt húznak hátulról a fejemre, kezemet hátracsavarják, megbilincselnek, és így vezetnek be a házba” – emlékezett vissza több mint négy évtizeddel később. „A kislányom hangját hallom: »Megjött a mamika!« És egy parancsoló férfihangot: tüntessétek el a gyereket.”⁵⁷ (A gyermekeket a nagyszüleiéknél helyezték el.)

Két és fél hónapos vizsgálati fogsága elején tagadni próbált, ám a zárkaügynök ezt jelentette róla: „Elmondotta azt, hogy férjét védeni kívánja, nem akarja kiszolgáltatni a hatóságoknak, annál is inkább, mert fél tőle, és ha a vallomásokat összeegyeztetik, férje nagyon könnyen rájöhet arra, hogy ő nem a megbeszélte dolgokhoz tartja magát, és ez rá rossz fényt vethet. [...] Nincs az a felső hatalom, ami rákényszerítené őt arra, hogy mást mondjon, mint amit férjével otthon előre megbeszéltek.” Abban is nagyon bízott, hogy külseje átlendíti a bajokon.⁵⁸ Ezek után erőszakot is alkal-

3. kép. Vizsgálati fogságban, 1951.

ÁBTL 2.1. VII/23c. 325.

56 == ÁBTL 2.1. VII/23. 24-25. Madarász Gyula áv. fhdgy. jelentése, 1951. augusztus 17.

57 == Kőbányai György: Egy asszony a hadvezérek között (Gömbös Sasa). *Mai Nap*, 1993. január 25. 13.

58 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 87/13. Szalai Edit zárkaügynök jelentése Király Bélánéről, 1951. augusztus 23.

maztak vele szemben: a vizsgáló „*falnak fordítva a kontyomnál fogva fejemet ütemesen a falba verte*”, majd azzal fenyegette, hogy tollat szúr a körme alá, ha nem vallja be, hogy tisztában volt férje kémtevékenységével.⁵⁹

Egy későbbi jelentés szerint: „*Kompromittáló vallomást tett férjére, Király Bélára, ezen vallomását sajátkézzel írott aláírásával látta el, mely a birtokunkban van.*”⁶⁰ Kényszerűségből az általa nagyon szeretett Benkő Ákos orvos századosról is terhelően vallott, ennek alapján őt is őrizetbe vették.⁶¹

Ezt követően Kistarcsára internálták, mivel bizonyítva látták, hogy nem maradt rejtve előtte férje „hazaárulási” szándéka.⁶² Ott fogdaügynökként foglalkoztatták.⁶³ Természetesen a férjétől is teljesen el volt zárva. „*Letartóztatásunk után fél évre tudtam meg, hogy halálra ítélték. Napokra az eszméletemet vesztettem, azt hittem beleőrülök*” – mesélte később.⁶⁴ (Király Bélát 1952 januárjában háborús bűntettért, kémkedésért és államrend elleni szabotázs bűntettért a hadbíróóság első fokon halálra, másodfokon életfogytig tartó börtönbüntetésre ítélte.)

Királynét – tekintettel a három 10 éven aluli gyermekére – kétévi raboskodás után, 1953. augusztus 3-án (vagy 4-én) szabadlábra helyezték. A családot „*kétségbeejtő körülmények között*” találta. Csak fizikai munkát végezhetett. Egy hónap múlva a szekszárdi Autójavító Vállalatnál hegesztősegédként kapott állást. Egy év múlva ugyanitt bérelszámolóként alkalmazták, de 1954-ben „racionalizálták”. Ugyanígy járt 1955 márciusában is, amikor két hónapig dolgozhatott a Tolna megyei Fű-

59 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 40. Gömbös Sarolta önéletrajza, d. n. A zárkaügynöknek mást mondott, valószínűleg átlátott rajta: „*Saját bevallása szerint eleinte igen félt, hogy megverik és bántani fogják, de most nem tud eléggé csodálkozni azon, hogy milyen udvariasak vele mindenütt, és ezt annak tulajdonítja, hogy az ÁVH már most tisztázta azt, hogy neki nincsen része férje kémkedésében.*” ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 87/16. Pálffy Lászlóné jelentése Király Bélánéről, 1951. augusztus 27.

60 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 112. Pamuk István szds. összefoglaló jelentése, 1957. június 17. Varlóban, a 1952. szeptember 4-i kihallgatásakor (ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 45/13. Király Béláné kihallgatási jegyzőkönyve) feltárta azokat a tényeket, amelyek más forrásokból is kiderültek (ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 45/12-45/13. Király Béláné kihallgatási jegyzőkönyve). Korábban viszont még tagadta (uo. 87/7. Király Béláné kihallgatási jegyzőkönyve. 1951. augusztus 19.).

61 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 66. Összefoglaló jelentés „Pécsi” ügyében, 1957. május 31. Benkő 1956. január 18-áig az állambiztonsági hálózat tagja volt, a kapcsolatot ismeretlen okból szakították meg (uo. 192. Feljegyzés, 1961. szeptember 15. ÁBTL 3.2.1. Bt-384.). Később ismét a beszerzése mellett döntöttek (uo., jelentés, 1961. október 24.), nem tudjuk, sikerrel-e.

62 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 87/54. Véghatározat, 1951. október 29.; uo. 87/55. jelentés, 1951. október 31.

63 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 21. Összefoglaló jelentés „Pécsi” ügyében, 1957. május 31.; uo. 171. Minősítés, 1961. február 15.

64 == ÁBTL 3.2.3. Bt-41/1. 106. Jelentés, 1959. november 18.

szer- és Édességkereskedelmi Vállalatnál gyors- és gépirói munkakörben.⁶⁵ „*Tanyán éltünk, hófúvásos időben is a gyerekeket naponta, gyalog kellett iskolába vinnem*” – emlékezett vissza.⁶⁶ Egy ügynökjelentés szerint viszont, mint megözvegyülése után is, „*ismét botrányos szerelmi dolgaival vonta magára a figyelmet*”.⁶⁷

A mostoha körülmények arra sarkallták, hogy elfogadja a tőle másfél évtizeddel idősebb Gulyás Andor ügyvéd (1945-ben egy megyei földbirtokrendező tanács elnöke, később az MKP, majd az MDP ügyésze) házassági ajánlatát, aki vállalta, hogy őt és három gyermekét eltartja.⁶⁸ Meg is indította a börtönben lévő férjével szemben a válópert. „*Életem mindennél nehezebb napja volt, amikor megláncolva élém vezették*.”⁶⁹ Király azonban nagyon szerette volna megmenteni a házasságukat, *újrakezdést ígért* kiszabadulása esetén.⁷⁰ Ám Sasa már Gulyás anyagi támogatását élvezte, így nem visszakozott.⁷¹ „*Arra kértem: tartson ki még egy kicsit. A válasz: »okosnak kell lennünk, gyerekek... stb.«*” – írta Király két évvel később.⁷² A válóper 1955 augusztusában és szeptemberében zajlott le. Ekkor – megállapodásuk alapján – Király megfellebbezte a válás kimondását. Ám Sasa ügyvédje – aki nem volt más, mint az új vőlegénye – az ő megkerülésével levélben kérte Királyt jobb belátásra, arra hivatkozva, hogy az asszony új házasságot akar kötni. Király végül beletörődött a válásba. „*Január 12-én megtudtam, hogy megbeszélésünk ellenére Király visszavonta a fellebbezést – férjhez mentem*.”⁷³ (Az esküvőt ugyanebben a hónapban tartották.)

Hamarosan azonban ebben a házasságban is kiütköztek a problémák. Az esküvő után két-három héttel Gulyás kénytelen volt megosztani az arával az addig féltve őrzött titkát: az előző feleségével túlságosan gavallér módon járt el a váláskor, ezért – saját anyagi helyzetén javítandó – törvénytelen módon akart bevételhez jutni; ám lebukott, megvesztegetés – más forrás szerint befolyással való üzérkedés – vádjával kétéves fogságra ítélték. Fellebbezési beadványát a Legfőbb Ügyészség bírálta. Ezt azért titkolta addig előtte, mert tartott attól, hogy a házassága meghiúsul.

65 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 40. Gömbös Sarolta önéletrajza, d. n.; ÁBTL 3.2.1., uo. 20. Összefoglaló jelentés „Pécsi” ügyében, 1957. május 31. ÁBTL 3.2.1. Bt-384.

66 == Kőbányai György: Egy asszony a hadvezérek között (Gömbös Sasa). *Mai Nap*, 1993. január 25. 13.

67 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 163/14. „Felkai István” jelentése, 1960. május 19.

68 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 35. Rác Károly őrnagy feljegyzése, 1957. január 29.

69 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 40. Gömbös Sarolta önéletrajza, d. n.

70 == Egyszer egy levelében Király azt állította, hogy ő maga is válásra biztatta a feleségét, mert nem látott kiutat, de „*persze nem kellett Sasát nagyon biztatni arra, hogy a jobb, a könnyebb életet válassza*”. ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 211/6. Király levele Ida Ritternek, d. n.

71 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 40., Gömbös Sarolta önéletrajza, d. n.

72 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 211/4. Király kéziratos levele Ida Ritterhez. Párizs, 1957. július 10.

73 == ÁBTL 3.2.3. Mt-41/1. 190. Feljegyzés, 1961. december 2.

Ez a taktikázás azonban nem vált be. „*Becsapva éreztem magam. Megmondtam, hogy visszamegyek Királyhoz*” – reagált a helyzetre az asszony.⁷⁴

A második férjével a kapcsolat újratervezésére akkor nyílt meg a lehetőség, miután a volt tábornokot 1956. szeptember 5-én – ideiglenesen – szabadlábra helyezték. Ekkor viszont Sasának azzal kellett szembesülnie, hogy riválisa akadt özvegy Sárközi Márta személyében, aki a nehezen munkát találó exférjet felvette zugligeti kertés házába kertésznek, és mivel széles körű ismerettséggel rendelkezett, megnyílt az esély a férfi gyors rehabilitására és karrierjének folytatására. Király nagy dilemma elé került, ugyanis volt felesége még mindig óriási hatással volt rá, a hétvégeket együtt töltötték, közös jövőjüket tervezgették. A férfi disszidálást javasolt („*majd gyerekeket idővel kiviteti*”), ám az asszony – akárcsak öt évvel korábban – ezt elvetette.

4. kép. Újra együtt Király Bélával, 1956.

ÁBTL 3.2.1. Bt-384/624.

Végül azonban – idézte fel később az asszony – Király Béla „*azzal zárkózott el a helyzet tisztázása elől, hogy nincs lakása, megélhetése, nem lehet olyan felelőtlen, hogy nyugodt otthonunkból a gyerekekkel engem elcsaljon*”. Csak ha visszakerül a had-

74 = = ÁBTL 3.2.3. 190. Mt-41/1. Feljegyzés, 1961. december 2. Ld. még ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 41. Gömbös Sarolta önéletrajza, d. n.; uo. 35. Rácz Károly őrnagy feljegyzése, 1957. I. 29. Másik változat nyilván téves, miszerint még 1957 januárjában is hallgatott erről, amikor bejelentette, hogy Izraelbe disszidál. ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 20. Összefoglaló jelentés „Pécsi” ügyében, 1957. május 31. ÁBTL 3.2.1. Bt-384.

sereghez, lakáshoz és pénzhez jut, akkor lát esélyt az újbóli házasságkötésre. Ebbe dr. Gulyás is beleegyezett.⁷⁵

Hamarosan, október 6-án a koncepciók perben halálra ítélt és kivégzett tábornokok dísztemetésén találkoztak ismét. A nő érzekelte, hogy Sárközi Márta továbbra is igen fontos szerepet tölt be Király életében. A férfi beleegyezett, hogy együtt meglátogatják őt. Bár Király tagadta, hogy bármi lenne közte és az özvegy között, a két nő közti feszültség érezhető volt: *„Ott töltöttünk kb. egy órát, kellemes asszony, hófehér fejjel, igen okos szemekkel, zömök, telt nő. Bár volt rajtunk kívülről ott 3–4 személy, egész idő alatt Bélát és engem nézett. Én visszaneéztem és egyszerre belém vágott egy érzés: ő nem érdeklődve nézett, hanem gyűlölettel”* – emlékezett vissza Gömbös Sarolta.⁷⁶ Szóba került Király rehabilitálása. Sasa közölte, hogy közbenjárt egy századosnál az érdekében, és *„megjegyeztem, ha sikerül pénzt kapnom, természetesen KB-nak adom, hogy felruházkodjon. Erre Sárköziné felcsattant, KB-nak nincs arra szüksége.”*⁷⁷ Majd Sárközi Márta adott Királynak 5000 Ft-ot. Amikor eljöttek, kikísérte őket, Király Bélát homlokon csókolta, *„mindent elintézek”* – mondta neki. *„K. B. erre azt a magyarázatot adta: jó, hogy vele mentem, láthattam, milyen idős ez az asszony, milyen okos és milyen jól el fog mindent intézni. Aránylag megnyugtató ez a magyarázat, csak az asszony tekintete nem tetszett.”*⁷⁸

Amikor ismét kettesben maradtak, kiderült, hogy Sárközi csak akkor hajlandó segíteni Királynak, ha felszámolja a volt feleségével a kapcsolatát. *„Meg is íratott vele egy levelet nekem, amelynek feladásához saját bevallása szerint nem volt ereje, és »vallási nézetével« ellenkezik, hogy ne vegyen vissza feleségül. Nagy zavarban volt, mert mint mondotta, ma búcsúzásakor megígérte Sárközinének, hogy mégis a rehabilitáció mellett dönt és nem mellettem. Erre én felálltam, hogy összecsomagolok, elém állt, és azt mondta: »egyszer úgyis megöllek, Sasa, miért teszed ezt?« Döbbsen álltam, néztem rá, és egyszerre elkezdtek folyni a könnyei, én is sírtam – maradtam. Egész éjszaka beszélgettünk, próbáltam meggyőzni, hogy S-né segítsége nélkül is visszaveszi a honvédség. Bizakodóvá vált, elmondta, hogy lehet, hiszen Janza [Károly] altáb. is járt nála. [...] Látod, nélküled nem bírok élni.»*⁷⁹ Király úgy emlékezett erre az időszakra, hogy ő minden további nélkül folytatta volna a kapcsolatot, de a nő húzódozott ettől. Talán a forradalom napjaiban gondolta meg magát, amikor az exférj országos hírt szerzett,⁸⁰ ez feltehetően már imponált neki.

A volt házastársak legközelebb november 3-án találkoztak a férfi egyik barátja Lenin körüti lakásában. Király Béla – aki ekkor a nemzetőrség főparancsnoka

75 == ÁBTL 3.2.3. Mt-41/1. 47. Dr. Gulyás Andorné jelentése, d. n.

76 == ÁBTL K-1525/1. 72. „Pécsi” jelentése, 1957. január 26.

77 == Uo.

78 == Uo.

79 == Uo.

80 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 211/4. Király Béla levele Ida Ritterhez. Párizs, 1957. július 10.

és Budapest katonai parancsnoka volt – állítólag arról is beszélt exfeleségének, hogy az előző napokban külföldi újságírók keresték fel, és rajtuk keresztül „felszólítást kapott külföldről”. „Disszidálunk, ha nem úgy lesz, ahogy én remélem, a gyerekeket majd utánunk vitetem” – javasolta ismét. „Erre kijelentettem, hogy a kiszabadulása után a régi embert találtam meg, akit én annyira szerettem, de még érte sem hagyom el a gyermekeimet. Menj, de nélkülem!” – válaszolta az asszony. Hajnali 3 órakor „csengettek a házmesternél, pillanatok alatt feljöttek hárman, egy rendőr, két civil. Közölték Királlyal, hogy az oroszok támadásba mentek át. Rohanva felöltözött, kérte, menjek velem, de én azt válaszoltam, a gyermekek nélkül nem megyek. Hozzám fordult, megcsókolt a három ember előtt, és azt mondta: »megint elhagytál, de még találkozunk«.”⁸¹ Erre azonban csak 34 évvel később került sor. Mint ismeretes, Király két héten belül kimenekült az országból, és ekképpen megmenekült a számára nyilván halálos kimenetelű megtorlástól. Az asszony úgy látta, a volt férje csakis magának köszönhette a sorsát: „Vele [Királlyal] ennek a rendszernek tervei voltak. Én jártam a Belügybe és Bélának már lakás, állás be volt ígérve, semmi baja nincs, ha ezt a marhaságot nem csinálja [ti. ha nem vesz részt a forradalomban]. Engem nem engedett fel Szekszárdról, mert tudta, hogy a fülét rágom, ne abba a társaságba járjon – reakciós társaság – amelyikbe járt.”⁸²

Király távozása után Gulyás Andor is elhagyta az országot. Rijekából, majd Triesztből is hívta magához Sasát – hiába. „Halálosan féltékeny volt; ha vele disszidálok, soha nem szabadulok meg tőle.”⁸³ Döntésében, hogy nem követi az Izraelben letelepedő férjét, ugyanakkor a politikai rendőrség is közrejátszott, akiknek ekkor már dolgozott: „Felesége azonban nem utazhatott utána, a mi utasításunkra. Ezt azzal indokolta, hogy nem kap útlevelet” – jelentette a tartótisztje.⁸⁴ 1957 májusban a nő kérésére felbontották a házasságukat.⁸⁵

= = = A hálózatban

Gömbös Sarolta – „a jobb megélhetésért, a zavartalan életért” – már 1956 szeptemberében⁸⁶ (vagy decemberben)⁸⁷ felajánlotta szolgálatait a BM belső hírszerzé-

81 == ÁBTL K-1525/1. 73. „Pécsi” jelentése, 1957. január 26. Király emlékezete szerint hazakísérte Sárközi Mártát, mielőtt a Deák térre ment volna. Király, 2004. 354.

82 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 141. Jelentés, „Szigeti” ügynök információi alapján, 1958. január 22.

83 == ÁBTL 3.2.3. Mt-41/1. 217. Feljegyzés, 1962. március 5.

84 == ÁBTL 3.2.3. Mt-41/1. Jelentés, 1960. április 12. 120. E forrás szerint Gulyás bírósági tisztviselő lett, és a hozzátartozói számára Izraelben megszerezte a letelepedési engedélyt. Majd elvett egy gazdag ausztrál turistát, és Ausztráliába tartott vele. Ám ott – kommunista múltja miatt – nem adták meg neki a letelepedési engedélyt, így kénytelen volt visszatérni Izraelbe.

85 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 20. Összefoglaló jelentés „Pécsi” ügyében, 1957. május 31.

86 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 21. Összefoglaló jelentés „Pécsi” ügyében, 1957. május 31.

87 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 25. Javaslat „Pécsi” telepítésére, 1957. május 31. 24.

sének. 1957. január 5-én a Tolna megyei ügyészséghez fordult támogatásért, és ajánlotta, hogy ellentételezésképpen feltárja a Király körében aktivizálódott „ellenforradalmárokat”, és akkori környezetének felderítését is elvégzi.⁸⁸

Beszervezésére azonban – hazafias alapon, „Pécsi” fedőnévvel – csak 1957. március 11-én került sor.⁸⁹ Akkor, amikor „ellenforradalmi” kapcsolataira hivatkozva eltávolították a munkahelyéről, és 1957. márciusában egy hetet fogságban is töltött. (Ekkor már ő is gondolt az ország elhagyására.⁹⁰) Előtte természetesen lekáderrezték: „A vele való kapcsolat megteremtésével egyidejűleg ellenőrző intézkedéseket tettünk: hálózati és T-ellenőrzés, külső figyelés, anyagának összegyűjtése és elemzése, melyeknek eredményeként megállapítottuk, hogy múltját és velünk való kapcsolatát illetően őszinte magatartást tanúsított és tanúsít.”⁹¹ Tartótisztje lojális, kispolgári gondolkodású személyként jellemezte, aki politikai kérdésekkel nem nagyon foglalkozik, önképzéssel nem törődik, minden vágya a kispolgári „nyugodt” élet. „Csinosnak mondható, érzéki nő, szívós, nagy munkabírású, közepes kombinatív képességgel rendelkezik; hírszerző feladatok elvégzésére kapott kiképzést.”⁹² A későbbi jellemzései is egybevágtak ezzel: „Igen művelt, széles látókörű, jó megjelenésű, jó beszédképességű. Neveltetésénél fogva most is idealista, vallásos. Korrekt, mindig tartja a szavát, akkor is, ha nehézségekbe ütközik.”⁹³ „Csinos, intelligens, rendkívül éleseszű, gyors észjárású, jó felfogó képességű. Kissé anyagias.”⁹⁴ Megbízói azért törekedtek személyiségének megváltoztatására: „Nagy gondot fordítottunk politikai nevelésére, és hogy a hozzánk való viszonyát megszilárdítsuk.”⁹⁵

Mindkét volt férjével – a szervek utasítása alapján – fenn kellett tartania a kapcsolatot. Különösen az emigrációban igen aktív Király Bélával, akit részben az ő segítségével akartak lejártni. A kapcsolataitól is sokat vártak, számítva arra,

88 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 52. Jelentés, 1957. I. 5. Ekkoriban Sárközi Mártáról és több szekszárdi ismerőséről adott a szerveknek adatokat, amelyek „hozzájárultak őrizetbe vételükhöz és internálásukhoz”. ÁBTL 3.2.1. Bt-384. Dohány Zoltán őrnagy, Pamuk István százados összefoglaló jelentése „Pécsi” ügyében, 1957. V. 31.; uo. 21. Javaslat „Pécsi” telepítésére, 1957. május 31. ÁBTL 3.2.1. Bt-384.

89 == Számos esetben „Pécsiné” vagy „Pécsi Ildikó” néven szerepel. „Személyes kapcsolatot 1957. január elején teremtettünk vele, rendszeresen találkoztunk és április 14-én szerveztük.” ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 25. Javaslat „Pécsi” telepítésére, 1957. május 31. 24. Fűzi Gábor őrnagy szervezte be; tartói, Füzin kívül: Pamuk István, Simon Gusztáv, Varga József századosok és Szabó Gyula főhadnagy.

90 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 44. Gömbös Sarolta önéletrajza, d. n.

91 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 66. Összefoglaló jelentés, „Pécsi” ügyében, 1957. május 31. Lásd még: uo. 21. „Pécsiné” ügye, d. n.

92 == Jelentés „Pécsinéről”, d. n. ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 21.

93 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 25. Javaslat „Pécsi” telepítésére, 1957. május 31.

94 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 21. Összefoglaló jelentés „Pécsi” ügyében, 1957. május 31.

95 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 24. Javaslat „Pécsi” telepítésére, 1957. május 31.

hogy a Gömbös név a jobboldali körökben feltétlenül bizalmat előlegez számára.⁹⁶ Munkájával meg voltak elégedve: „Minden kiadott feladatot lelkiismeretesen elvégzett.”⁹⁷ „Emberi tulajdonságai és politikai beállítottsága a velünk való együttműködése óta pozitív irányba fejlődött. Őszintén feltárta előttünk problémáit, magánéletét és nyíltan felvetette politikai nézeteit, s ezekre tőlünk kért magyarázatot. A vele való politikai foglalkozás eredményeként az a meggyőződésünk, hogy általában egyetért a szocialista rendszerrel, helyesen és jól ítéli meg a kormány politikáját, bár egyes intézkedésekkel kapcsolatban fenntartásai vannak. Az 1956-os októberi ellenforradalmi események értékelésében – ami az alapvető kérdéseket illeti – a Párttal azonos álláspontot foglalt el.” A találkozók soha sem késétek, a megbeszélésekre mindig felkészülten érkezett, mi több, még a kezdeményező javaslatai is megfontolásra alkalmasak voltak.⁹⁸ A szerv bizalmát nyilván olyan kijelentéseivel is elnyerte, miszerint „kiábrándító volt ső is, végül Szovjetunió segítségünkre jött, rendet teremtett”.⁹⁹ A tartótisztjével azt is megosztotta, hogy ez az együttműködés „annyira közel hozta” őt a hírszerző szervekhez, hogy immár „mellékes” a konkrét feladata, ti. Király Béla közelébe férközni, „maradéktalanul végrehajtja bármely utasításunkat. Kétséget kizáróan tanújelét adja a rendszer alapvető célkitűzései mellett, bár egyes kérdésekben (pl. vallás) fenntartásai vannak.”¹⁰⁰

Azt tervezték, hogy kitelepítik volt férjéhez New Yorkba. Ezt „Pécsi” kezdeményezte. A levelezésükből kiderült, hogy Királynak hiányzik Sasa. „Nagyon jól tudod, hogy ha van valami a világon, aminek nem tudok ellent állni, az kettőnk együttléte. [...] Mindenkiel szemben a szabadságomat meg tudtam tartani, de te, mint egy végzet – hogy furcsa szóval éljek – vonzol-taszítol, lendítet az egekig, vagy lököd a pokolba a lelkemet, az életemet, szóval engem. Soha az életemben élőlény nem volt olyan mulhatatlan módon hatással rám, mint Te. Soha senki annyi örömet és annyi lelki borzalmat nem árasztott rám, mint Te.”¹⁰¹ „Ő az egyetlen nő, aki igazán érdekel. Őrült széthúzó erők taszítanak egymástól, de az egymás felé lökő erők mindig nagyobbak voltak. Részemről ma is” – írta Király Illy Gusztávnénak is.¹⁰² „Azt hiszem, minden nőnek egy férfi és minden férfinak csak egy nő, [...] olyan, amelyik mindent jelent. Nekem ő az. Most már mind a két képe itt van az asztalom felett és gyönyörködöm bennük” – tájékoztatta a Zürichben élő Ida Rittert, a harmadik

96 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 17. Kérdőív, d. n.

97 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 24–25. Javaslat, „Pécsi” telepítésére, 1957. május 31.

98 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 21. Bt-384. 21. Összefoglaló jelentés „Pécsi” ügyében, 1957. május 31.

99 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 37. Gömbös Sarolta feljegyzése, d. n.

100 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 50. Jelentés „Pécsi” kiképzéséről, 1957. június 4.

101 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 93. Király Béla levele Gömbös Saroltához, 1956. szeptember 24.

102 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 211/3. Király Béla levele Gömbös Saroltához, 1957. május 12.

férj, Dr. Gulyás Andor hűgát, akin keresztül tartotta a kapcsolatot volt házastársával.¹⁰³

Király többször kérte, hogy szökjön ki hozzá, ismét feleségül veszi, de a magyar határon lévő drótokra és aknákra tekintettel illegális kijövetelre nem biztatta Sasát.¹⁰⁴ „*Miért nem lehetünk együtt? Ha tőlem függne, tennék ez ellen a rettetes állapot ellen. Sajnos nem tehetek semmit és ez a helyzet lényege.*”¹⁰⁵ Gömbös Sarolta első férjének fivérét, Szendrey Lászlót (aki 1945-ben emigrált) Király már 1957 januárjában felkereste, és kijuttatta hozzá, St. Paulba Sasa anyósát, akivel addig, mivel Szendreyné ellenezte a Királyék házasságát, Király Bélával nem is volt beszélő viszonyban.¹⁰⁶ Ekkortól viszont a volt házastársak Szendreynén keresztül tartották a kapcsolatot.¹⁰⁷

= = = A kitelepülés

„Pécsi” azt hangsúlyozta a szervek előtt, hogy Királyt szereti, és nagy hibának tartotta, hogy elvált tőle. „*Itt követtem én el a nagy hibát, és ezért vagyok felelős azért az emberért. Elhagytam, amikor a legnagyobb szüksége volt rám. Nem vontam vissza a pert. Ha akkor nem válok el, szabadulása után otthona van, nem kerül azok társaságába, akik megígérték, hogy nagy ember lesz belőle, mellettem biztos nem vállal semmit.*” Nem tudjuk, tartói mennyire adtak hitelt szavainak, hiszen ugyanekkor a bosszúvágát is hangoztatta: „*Jóllehet Ő elárult engem, amikor a 80 000 Ft-os rehabilitációért lemondott rólam. [Utalás Sárközi Márta állítólagos javaslatára.] Most én legfeljebb visszaadom ezt neki.*” Végül így indokolta felajánlkozását: „*[láttam, hogy] abban a két hétben [a forradalomban], míg nem voltam mellette, mibe keveredett. Ez volt az életem csődje, a férfi, akit szeretek olyan mértékben karrierista, hogy semmi sem szent előtte. Ekkor határoztam el, hogy jóvá teszem az ő hibáját és ajánlottam fel a segítségemet, szerény munkámat.*”¹⁰⁸

A kémelhárítás hozzájárult ahhoz, hogy két fiát magával vigye, és „*a többi szerettei támogatását kéri tőlünk, ha problémájuk adódik.*”¹⁰⁹ Feladatául kapta a Magyar Forradalmi Tanács, a Magyar Nemzeti Bizottság és a Magyar Szabadságharcos Szövetség szervezeti felépítése, személyi állománya, anyagi bázisa, működése fel-

103 = = ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 211/6. Király Béla levele Ida Ritterhez, d. n. A kapcsolatukról szóló dokumentumok egy része hozzáférhetetlen.

104 = = ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 211/4. Király Béla levele Ida Ritterhez. Párizs, 1957. július 10. Belügyi forrás szerint viszont Király már kezdeményezett átszöktetési akciókat. ÁBTL K-1525/1. 207. Móró István alezr. javaslata, 1957. november 1.

105 = = ÁBTL K-1525/1. 194. Danyi Sándor szds. feljegyzése, 1957. december 21.

106 = = ÁBTL 3.2.3. Mt-41/1. 51/22. „Pécsi” jelentése, 1957. január 26.

107 = = ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 141. Jelentés „Szigeti” ügynök információi alapján, 1958. január 22.; uo. 130. Gulyás Andorné önéletrajza, d. n.

108 = = ÁBTL 3.2.3. Mt-41/1. 106. Jelentés, 1959. november 18.

109 = = ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 25. Javaslát „Pécsi” telepítésére, 1957. május 31.

tárását; jelentenie kellett az ellenséges akcióterveikről és arról, hogy milyen utasításokat kapnak, milyen tanácsokkal látják el az amerikai és más nemzetközi szervek (pl. NATO).¹¹⁰ Abban is bíztak, hogy ügynökük olyan befolyást gyakorol volt férjére, hogy még a Magyar Népköztársaság számára is megnyeri, és együtt térnek vissza, a férfit rendfokozatához illő nyugdíjazásban részesítik, a felmerülő problémáikban segítségükre lesznek. Addig is „Pécsi” feladata volt rávenni Királyt, hogy az Egyesült Államokból Nyugat-Európába költözzenek át.¹¹¹

A terv legkockázatosabb mozzanata a „disszidálás” volt, amelynek előkészületéről „Pécsi” mintegy húsz hozzátartozója, barátja, „köztük ellenséges elemek” tudtak, „egy része a mi hibánkból”.¹¹² („Ezt a célt szolgálta többek között az az eset is, amikor »Pécsit« meghívták Szombathely környéki határmenti rokonaihoz egy esküvőre, és onnan akarták költségmentesen Ausztriába szöktetni. »Pécsi« utasításunkra nem utazott el, megfelelő legendával távol tartotta magát.”¹¹³) A nő ráadásul a fivérének is elárulta a tervet, azaz dekonspirált, amiről tájékoztatta a tartó-tisztjét, így Gömbös Endrét is beszervezték, „Anyos” fedőnévvel.¹¹⁴ Ám Király közeli ismerősei, Illy Gusztávné és még inkább Sárközi Márta előtt gya-

5. kép. Hálózati munkában áldozatával, Sárközi Mártával. Rejtett kamerás felvétel, 1957.

ÁBTL 3.2.1. Bt-384/196.

110 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 3.2.1. 27. Megbízás, 1957. május 30.

111 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 26. Megbízás, 1957. május 30.

112 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 115. Összefoglaló jelentés, 1957. június 17. Lásd még uo. 110. Pamuk István feljegyzése, 1957. június 11.

113 == ÁBTL K-1525/1. 207. Móró István alezr. javaslata, 1957. november 1.

114 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 111. Pamuk István szds. összefoglaló jelentése, 1957. június 17. E tanulmány címe egy Gömbös Endrének szánt állambiztonsági levéltervezetből származó idézet, amelyet Gömbös Sarolta kézírásával juttattak volna el hozzá. ÁBTL K-1525/4. 56., d. n.

nússá vált a disszidálási szándékával.¹¹⁵ (Sárközi Márta ekkor már bizalmába fogadta „Pécsit”, ő viszont jelentett róla.¹¹⁶ Ennek nyomán Sárközi Mártát őrizetbe is vették, „*de a helytelen vizsgálati munka következtében most ideiglenesen szabadláb-
ra helyezték*”.¹¹⁷)

A szervek előbb elhalasztották, végül elvetették „Pécsi” kitelepítésének ter-
vét, amit az ügynök „örömmel és megkönnyebbülten” vett tudomásul, mivel tar-
tott a „*kinti munkától*”. Pedig már a BM kezdeményezésére a munkahelyéről is el-
távolították, tehát új munkalehetőséget kellett neki biztosítani.¹¹⁸ Ám Király
kompromittálásáról továbbra sem tettek le, ehhez később is felhasználták a volt
feleségét.¹¹⁹ „Pécsi” többször utalt tartótisztjeinek arra, hogy szeretné, ha fontos
feladatokat kapna. „*Szerinte képességei, ismeretségi és baráti köre, valamint száрма-
zása sokkal több lehetőséget ad, mint ahogy ezt eddig felhasználtuk*.”¹²⁰ Kétségkívül
bizonyított: tartói is kiemelték, hogy több szekszárdi „ellenforradalmárról”, „ellen-
ségről” szerzett adatokat, „munkájával” hozzájárult őrizetbe vételükhöz és interná-
lásukhoz.¹²¹ Természetesen minden más ismerőséről is információkat kellett szol-
gáltatnia.¹²²

Egy 1958-as jelentés szerint Budapesten a Baross téri Lokomotív eszpresszó-
ban dolgozott kávéfőzőként. Egy jól kereső barátja vett neki egy kétszobás lakást, és
értékes ajándékokkal halmozta el.¹²³ Az exférjei közül Király 5-6000 Ft-os csoma-
gokat küldött a családjának,¹²⁴ igaz, ő maga úgy tájékoztatta tartótisztjét, hogy sem-
milyen segítséget nem kap tőle.¹²⁵ Gulyás elhalmozta szerelmes levelekkel,¹²⁶ de

115 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 115-116. Pamuk István szds. összefoglaló jelentése, 1957. június 17.

116 == ÁBTL 3.2.3. Mt-41/1. 56-57. „Pécsi” jelentése, 1957. június 6.; ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 21. Össze-
foglaló jelentés, 1957. május 31.; uo. 26. Megbízás, 1957. május 30.; Élő, 2004.

117 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 21. Összefoglaló jelentés „Pécsi” ügyében, 1957. május 31.; uo. 113.
Összefoglaló jelentés „Pécsi” ügyében, 1957. június 17.

118 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 116. Összefoglaló jelentés, 1957. június 17. Így „Pécsit” továbbra is
Szekszárdon foglalkoztatták.

119 == ÁBTL 3.2.3. Mt-41/1. 73. Turi József jelentése „Pécsi” információi alapján, 1959. február 26.

120 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 172. Minősítés, 1961. február 15.

121 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 21. Dohány Zoltán őrnagy, Pamuk István százados összefoglaló
jelentése „Pécsi” ügyében, 1957. május 31.; uo. 24. Javaslat „Pécsi” telepítésére, 1957.
május 31.

122 == Ezekből fennmaradt jelentés: ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 176-178. 1961. április 6.

123 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 104. Jelentés „Pécsiről”, 1958. június 2.

124 == ÁBTL 3.2.3. Mt-41/1. 72. Turi József jelentése „Pécsi” információi alapján, 1959. február 26.

125 == ÁBTL K-1525/4. 72. Jelentés „Pécsi” információiból, 1962. január 2.

126 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 149-152.; ÁBTL 3.2.3. Mt-41/1. 219/4., 257/14-17. Gulyás elkeseredésé-
ről is írt: visszatérne Magyarországra, még ha le is kellene töltenie a büntetését.
ÁBTL 3.2.3. Mt-41/1. 121. Jelentés, 1960. április 12. A szervek vele is operatív kapcsola-
tot vettek fel, ám ezt – alkalmatlansága miatt – megszakították. ÁBTL 3.2.1. Bt-384.
217. Változás jelentés, 1964. január 21.

6. kép. „Sasa” (hátul) a családjával az 1960-as évek közepén. ÁBTL 3.2.1. Bt-384/628. Mellette áll sógora és édesanyja. Elöl gyermekei: Ferenc és Sarolta.

1959-ben átmenetileg megvonta a támogatását. Sasa új házasság megkötését fontolgatta, amelyhez a belügyi elvtársak véleményét is kikérte.¹²⁷

1960-ban elvégzett egy vendéglátóipari tanfolyamot, majd a Ménesi úti büfében helyezkedett el.¹²⁸ Ekkor a „Felkai István” fedőnevű, civilben orvos hálózati személyt állították rá, akinek elmondta: *„Most kapott nagyobb összeget Gulyás Banditól. Házasságai közül csak ezt szégyelli, mivel az illető zsidó volt, de neki más választása nem volt.”* Az asszony azt is közölte vele, hogy egy tíz évvel fiatalabb mérnök *„nagyon el akarta venni, majdnem hozzá is ment”,* és „Felkai” *„a negyedik jelenlegi lovagja”.*¹²⁹ Ez nem tetszett a tartóinak, akik utasították, hogy *„egy időben csak egy személlyel tartson viszonyt”.*¹³⁰ Még 1960 végén az ügynök majdnem dekonspirálódott: *„...az egyik társosztályunk felelőtlen munkája következtében »Pécsit« őrizetbe vették szervezési céllal, azt megelőzően fél évig hálózati ellenőrzés alatt tartot-*

127 == ÁBTL 3.2.3. Mt-41/1. 72. Turi József jelentése „Pécsi” információi alapján, 1959. február 26.

128 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 154. Simon Gusztáv jelentése, 1960. június 6.

129 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 163/22. „Felkai István” jelentése, 1960. július 28.

130 == ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 60. „Pécsi” foglalkoztatási terve, 1961. szeptember 21.

ták anélkül, hogy velünk azt előzetesen közölték volna. Az őrizetbe vétel »Pécsire« igen rossz hatással volt, s emellett könnyen személyének dekonspirálásához vezetett volna.”¹³¹

1964-ben „Pécsi” rokon látogatás ürügyén Svájcba utazott, de a megbízatásából semmit sem valósíthatott meg, mivel Király még a párizsi útja után sem tett érte kitérőt arra hivatkozva, hogy már „elkéstiünk, nincs értelme”.¹³² Ida Ritternek ezt írta: „Nem vagyok már olyan fiatal, hogy azokat a feszültségeket, amiket Sasa magával hordoz, vállalni tudnám, még azokért a mérhetetlen örömekért is, amiket nyújtani tud ez a szuper-asszony. Szóval magam részéről már rég elfogadtam azt a pontot, amit Sasa többször az ügyünk végére tett.”¹³³ „Pécsi” feladatot kapott arra is, hogy a svájci emigrációról és a Magyar Egyetemisták és Főiskolások Szövetségéről (MEFESZ) szerezzen információkat.¹³⁴ A szervek azonban nem akartak belenyugodni a kudarcba, és „Pécsit” négy-öt évre az Egyesült Államokba akarták küldeni, hogy rendezzék Királlyal a házastársi viszonyukat.¹³⁵ Ám Király 1965 májusában egyértelműen fogalmazott Ida Ritternek írott levelében: „Sasának nem kívánok írni. A legutolsó levél, amit még szimpátiával fogadtam tőle, a legkeservesebb meglepetést tartalmazta számomra. Sasa intenzíven hazacsalt akkor, amikor tudta, hogy hazamenetelem a végezet jelentette volna. Ha akkor a hóhér kezére akart adni, akkor most sem bízom a szándékában. [...] Hogy »újra kezdjük együtt az életet«, nem jöhet tekintetbe.”¹³⁶ A szervek belátták, hogy tervük megvalósíthatatlan: „Király leveléből egyértelműleg kivehető: tudatában van annak, hogy »Pécsi« korábbi és legutóbbi levelét utasításra küldte.”¹³⁷ Egyúttal Király anyagát irattárba helyezték.¹³⁸

Gömbös Sarolta azonban maradt a hálózatban. 1965-ben udvarlójával, a VII. kerületi Vendéglátóipari Vállalat egyik vezetőjével néhány napos római utazáshoz kérte megbízói hozzájárulását.¹³⁹ A következő évben viszont pihentetését javasolták, mert „jelenleg nem rendelkezik hírszerzői lehetőséggel”.¹⁴⁰ A fellelhető anyagok alapján később már nem vették igénybe hálózati személyként, ám lehetséges,

131 = = ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 155–156. Simon Gusztáv jelentése, 1960. október 22.; uo., Simon Gusztáv jelentése, 157–159. 1960. október 22.; uo., Simon Gusztáv jelentése, 173. 1961. február 15.

132 = = ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 204–205. Varga János szds. jelentése „Pécsi” információi alapján, 1964. szeptember 11.

133 = = ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 211/7. 1964. augusztus 6.

134 = = ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 203. Jelentés „Pécsi” eligazításáról, 1964. augusztus 24.

135 = = ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 217. Jelentés, 1965. január 3.

136 = = ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 225/1. Ida Ritter levele Gömbös Saroltának, 1965. május 4. „Pécsi” jelentése alapján Sárközi Márta tévesen ítélte meg a helyzetet, amikor kikérte a véleményét: „Igen nagy örömet keltene a megjelenésem.” ÁBTL 3.2.1. Bt-384., d. n.

137 = = ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 223. Jelentés, 1965. május 24.

138 = = Uo.

139 = = ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 219. Jelentés, 1965. január 16.

140 = = ÁBTL 3.2.1. Bt-384. 227. Javaslat, 1965. november 18.

hogy volt férje, Király Béla jól látta, hogy az asszony 1989-ben a belső elhárítás megbízásából, jelentési feladattal vett részt a „nagy temetésen”.¹⁴¹ Igaz, a nő egyik fia néhány évig Király Béla titkáráként dolgozott. Sasa 1980-ban a VII. kerületi Vendéglátóipari Vállalattól ment nyugdíjba.¹⁴² Később férjhez ment egy Bodnár Lajos nevű férfihoz. Gömbös Sarolta 2014-ben, 92. életévében, özvegyként hunyt el.¹⁴³

Gömbös Sarolta életpályájának a fentiekben bemutatott epizódja további kutatási lehetőségek irányába nyit kaput. Érdekes lenne megtudni, hogy egyedülálló életpálya volt-e az övé, vagy hasonló ívet befutott női életút előfordult a huszadik század viharai közepe. Az 1945 előtti nemes és arisztokrata családok itthon maradt nőtagjai milyen életstratégiát választottak az alapjaiban megváltozott viszonyok között? Mekkora részüket és milyen stratégiák mentén sikerült bevonni a világháború utáni állambiztonsági szerveknek? Ezeknek a kérdések megválaszolására csak a jövő kutatásai, összehasonlító vizsgálatai adhatnak érdembeli válaszokat.

7. kép. Gömbös Sarolta 1993-ban.

_____ *Mai Nap*, 1993. január 25. 13.

141 == Peter Pastor levele Szabó Julietnek, 2009. (A levél másolata a szerző birtokában.)

142 == Kőbányai György: Egy asszony a hadvezérek között (Gömbös Sasa). *Mai Nap*, 1993. január 25. 13. Ekkor, 1993-ban öt unokája volt.

143 == *Vas Népe*, 2014. november 25. 320. Király Béla 2009-ig élt.

=== Levéltári források ===

Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára (ÁBTL)

Volt zárt irattár anyagai

2.1. VII/23. Király Béla és társai

2.1. VII/23/c. Király Béla és társai

2.1. VII/23/d. Király Béla és társai

Mt-dossziék

3.2.3. MT-41. „Pécsiné”

K-dossziék

3.2.4. K-1525. „Radet” (Király Béla)

Bt-dossziék

3.2.1. Bt-384. „Pécsiné”

Hadtörténeti Intézet és Múzeum, Hadtörténelmi Levéltár (HL)

XI. 22. Király Béla és társai perirata 014/52.

Központi Katonai Irattár (KKI)

57795. Király Béla okmánygyűjteménye

VERITAS Történetkutató Intézet és Levéltár Oral History Archívuma (OHA)

178. sz. Életinterjú Király Bélával, 1986–1987. Készítette: Hegedűs B. András

=== Hivatkozott irodalom ===

Eörsi, 2025

Eörsi László: *Király Béla (1912–2009)*. (Előkészületben.)

Király, 2004

Király Béla: *Amire nincs ige. Visszaemlékezések, 1912–2004*.

HVG Kiadó, Budapest.

Vitéz, é. n.

Vitéz János: *Őseink és rokonaink*. Magánkiadás.

==== **Internetes hivatkozások** ====

Élő, 2024

Élő Anita: „Eszméimet nem cserélem el”. 75 évvel ezelőtt szűnt meg a *Válasz*, az utolsó szabad folyóirat. [Élő Anita interjúja Széchenyi Ágnessel.] 2024. augusztus 27. <https://www.valaszonline.hu/2024/08/27/valasz-folyoirat-sarkozi-marta-kiraly-bela-1956-szechenyi-agnes-interju/> (utolsó letöltés: 2024. szeptember 5.).

==== **Sajtó** ====

Mai Nap, 1993

Kulcsszavak

=====

börtönök, Horthy-korszak, ügynöki hálózat

/ “What I Went Through Would Inspire a Writer for the Rest of His Life” /

Sarolta Gömbös in the Storms of the 20th Century

Sarolta Gömbös, a descendant of Gömbös-Táncsics, went through many regime changes and serious upheavals. She lost her first husband in the World War and gave birth to posthumous twins. Together with her second husband, General Béla Király, she was arrested by the ÁVH. She had a third husband, whom she divorced as well. Her recruitment to state security brought a decisive turn in her life. The main task would have been to deliver information about her ex-husband after his emigration to the United States, but this plan failed.
